

1894-04-04

AFSENDER

Johan Rohde

MODTAGER

Emil Hannover

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

TRANSSKRIFTION

4-IV-94.

Kjære Ven!

De bad mig forleden Dag om ikke at spille min Tid paa at skrive Breve til Dem. Det Brev, som De sendte mig er imidlertid saa alvorligt, at jeg maa svare Dem; havde De truffet mig alene forleden Dag, kunde vi have afgjort Sagen med det samme, og De var sluppen for at læse disse Sider — nu maa De finde Dem i Deres Skjæbne.

Lad mig til en Begyndelse sige Dem, at jeg ofte føler mig noget usikker i den Kunst at tyde Breve. Den Betoning, jeg lægger i et Ord, naar jeg læser et Brev, kan — det troer jeg — ofte være en hel anden end den Betoning, jeg skulde læse den med. — Der er altsaa en Mulighed for, at jeg har misforstaaet Dem.

Jeg følte nemlig igjennem dette Brev fra min gode Ven en kold Luftning, der var mig fremmed, og som jeg havde ondt ved at forstaa alene kunde forklares af noget ganske løs Bysladder, der oven i Kjøbet — som jeg havde sagt — var mig ganske ubekjendt

[2]

Ja, De henter endogsaa frem fra Rustkammeret et saa højtideligt Ord som "Moralen", og der kunde maaske endogsaa imellem Linjerne — læg Mærke til, at jeg begyndte med at indrømme min Svaghed i den Kunst at tyde Breve — læses en Antydning af, at De fandt min en smule anløben,

— mindre "ideal" var vist Ordet,

Jeg har midlertid aldrig ligeover for Dem gjort en Røverkule af mit Hjærte, og jeg havde altid troet, at min kloge Ven forlængst havde vidst, hvem jeg var og ikke først nu som et Par forhenværende Venner havde "gjennemskuet" mig. —

—

Fra det Øjeblik jeg som Elev i Akademisk For-

beredelsesklasse første Gang begyndte at give mig af med Kunstanliggender, har et og samme Raab forfulgt mig, et Raab om Personer. ("Skal den være med, vil jeg ikke være" — atter og atter det samme). Jeg har bestræbt mig at sætte Sagen over Personerne — naar jeg har arbejdet for noget — og min Moral har derfor maaske været — jeg indrømmer det — noget jesuitisk. — Naar jeg imidlertid af og til har handlet imod gode Venner, er det min Undskyldning (det er et fælt Ord, men jeg véd intet andet i Øjeblikket),

[3]

at jeg aldrig mig bekendt i saadanne Tilfælde har arbejdet for rent personlige, egoistiske Formaal; ligesaa sandt som det er, at det personligt vilde have været mig langt behageligere at være i fuld Forstaaelse med mine Venner end at gaa Dem imod.

De taler til mig om min Smag for (* Kompromis'er — ikke blot nu, men ogsaa tidligere — og min Frygt for "Sprængninger".

Men hvad troer De er lettest og morsomst?

At gemme paa Krudtet og passe paa, at ingen ubesindige Mennesker kommer for nær med Luntten eller selv at sætte en Fyrstik til og se det hele gaa i Luften med et Knald?

Man har i Tidens Løb givet mig meget Sprængstof i Forvaring og heller ikke været karrig med Fyrstikker, saa en Explosion vilde være den nemmeste Sag.

Den Politik jeg har ført kan maaske have sine Svagheder eller rettere den har sikkert mange saadanne, og store Resultater har den ikke at

—

(* oven i Kjøbet "lurvede"

[4]

opvise, det er imidlertid min Trøst, at de to eneste Begivenheder i min Tids Kunstpolitik, der har haft om end kun en Smule Ungdom i sig, ... Stiftelsen af "de frie Studieskoler" og "den frie

Udstilling" ... dog skyldes denne Politik, som De synes at have Lyst til at betegne med de Ord, der blant dette Lands bedste Folk har den odiøseste Klang.

Dette i al Almindelighed. Hvad nu det foreliggende Tilfælde angaar, saa forstaar jeg vanskeligt, hvorledes De her paa Tomandshaand kan tale om et Kompromis — et Ord som maaske kan gjøre sin Tjeneste i en Agitation.

En Kreds af intime Venner danner en Forening[,] vedtager Love og indtegner Medlemmer. Dagen efter Foreningens Stiftelse kommer en udenforstaaende og spørger, hvorledes det forholder sig med denne Forening. — Han faar det Svar, at den er en Kjendsgjerning og modtager en Indbydelse til en Sammenkomst med Stifterne for nærmere at drøfte Foreningens Plan. Ved denne Sammenkomst gaar Indbyderne ind paa at foretage nogle Forandringer i Foreningens Virkemaade — men vægrer sig ved at forandre Foreningens Karakter. —

[5]

Mener De nu virkelig at Foreningens Dannelse paa dette Grundlag kan kaldes et Kompromis (endogsaa "lurvet Kompromis") saa har De en ganske anden Opfattelse af, hvad et Kompromis er end jeg. Jeg troede, at der til et saadant krævedes to Parter, der stod med et givet, nogenlunde lige stærkt med et i Forvejen givet og omstridt Program, som de hver for sig kunde slaa noget af paa. —

Hvis jeg med nogle Venner havde stiftet en Forening og en fremmed gav Møde for fuldstændig at forandre dennes Karakter, vilde jeg sige til ham, "synes De ikke om vor Forening, kan De jo lade være med at gaa ind i den."

Endelig med Hensyn til det absolutiske Princip, ja da kan der jo strides om det; men hvorledes det kan saaledes fylde Dem med Væmmelse, forstaar jeg ikke. Og

forøvrigt var jo den Forening, der skulde være den meget omtalte Forbillede, "Foreningen for nordisk Kunst", i allerhøjeste Grad baseret paa Absolutismen. Højen var jo den eneste og absolutte Leder af Foreningen.

—

[6]

Som De véd samlede jeg i Efteraaret en Del Oplysninger om, hvorledes man andre Steder ledede eller havde Lyst til at lede Indkjøbet til Statssamlingerne, for muligt med dette Materiale at kunne faa foranlediget en Aktion imod vor Indkjøbskomité igjennem Rigsdagen. Disse Oplysninger beredte mig de største Vanskeligheder.

Det viste sig nemlig, at de bedste Folk i de forskjellige Lande holdt paa et rent absolutisk Princip med en enkelt Mand som Indkjøber (ingen udtalte sig herom bestemtere end Bredius) og herpaa kunde jo ikke rejses en Agitation.

Jeg er ikke overbevist om, at denne Ordning er den bedste, men jeg vilde dog gjerne have, at De skulde forstaa, at man kan diskutere den uden at være et moralsk ganske depraveret Menneske. — Og at Folk som finder at det absolutiske Princip er det bedste, til Enehersker vælger den Mand, som de nu sætter mest Pris paa, synes jeg ogsaa De maa kunne forstaa.

[7]

uden just at blive væmmelig derved.

Ja kjære Ven, nu har jeg lettet mit Hjærte — Hvis De troer, at Kunstpolitik er en Kilde til Fornøjelse hos mig, tager De fejl — den piner mig stadigt. — Hvis jeg ikke af private Aarsager var tvungen til at opholde mig i Kjøbenhavn[,] flygtede jeg fra den og Politiken, for kun at arbejde for min fixe Idé:

Engang at kunne male om saa kun ét eneste Billede, som jeg selv og de Par Ven-

ner, jeg har, vilde tage sin Hat af for.

Venlig Hilsen fra

Ders hengivne Ven

Johan Rohde

Indbydelserne til Simmelkjær, Hertz o.s.v. er Bysladder. Ved en eventuel Henvendelse til "Indbydere" vilde (og vil) jeg naturligvis stille som Betingelse for min Medvirken, at en Henvendelse rettedes til Dem uden Hensyn til Deres Stilling til Sagen — For resten er det muligt, at Foreningen, der ikke er uden Fødselsveer, vil blive omdannet

[8]

efter Principper, som vilde have Deres fulde Tilslutning — vi faar at se!

4-iv-94.

Kjære Ven?

De har mig forleden Dag om Ma. at spille min
Tid paa at skrive Breve til Dem. Det Brev,
som De sendte mig 4 imidlertid ser altskjelt,
at jeg maa skrive Dem; havde De truffet
mig alene forleden Dag, kunde vi have afgjort
Sagen med det samme, og De var sluppet for
at have disse Sider - nu maa De finde
Dem i Dem Sjælene.

Lat mig til en Beggeparten sig Dem, at jeg
også føler mig noget usikker i den Kunst at
trykke Breve. Den Belønning, jeg lægger i et
Ord, naar jeg læser et Brev, kan - det tror
jeg - også være en hel anden end den Belønning,
jeg skulde læse det med. - Det er
altsaa en Mangel for, at jeg har misfor-
stået Dem.

Jeg følte nemlig igjennem dette Brev fra
min gode Ven en lovt Løftning, der var
mig fremmed, og som jeg havde end vel
at forstå alene kunde forklare af noget
ganske lide Bysladder, der oven i Kjøbet -
som jeg havde sagt - var mig ganske ubekjendt.

Ju, de hentes endogaa frem fra Rustkammeret
er saa højtidelig ord som "Moralen", og de kunde
maaske endogaa inddrø. Ligeledes — dog maaske
lid, at jeg begynde med at indrømme min Svagbed
for den Kunst og tyde Brev — læses en Antydning
af, at de fandt min en Smaale andelen,
— omindse, "idde" var med Ordet.

Jeg har imidlertid aldrig ligeværdig Dem gjort en
Røstbille af mit Hjerte, og jeg har altid
brudt, at min Klage den forlængst har været vidst,
men jeg var og ikke først en som er Par
forhøvede Venne havde "gjennemskuet" mig —

For den Øjeblik er som Uen i Academiets For
beredelse klasse først Gang begynde at give mig af
med Kunst og Læggende, har et og samme Raad
forfulgt mig, et Raad om Personer. (Skal den
var med, vil jeg ikke var — eller og alle
det samme). Jeg har betroet mig en sætten
Sag om Personer — naar jeg var at bide for
noget — og min Moral har derfor maaske været
— og indrømme det — noget jesuitisk. —
Naar jeg imidlertid af og til har handlet med
gode Venne, er det min Undskyldning (der er et
fælt Ord, men jeg vil intet andet i Øjeblikket),

at jeg aldrig mig beredt; sandt som Tilfældet
har arbejdet for rent personlige, egoistiske for-
maal; ligesom sandt som det er, at det per-
sonligt ikke har været mig langt behageligt at
være i fuld forståelse med mine Venner med
at gøre dem imod.

De taler til mig om min Smag for ⁽⁺⁾ Kompromis'er
- ikke blot om, men ogsaa tidligere - og min Trængsel
for "Sprængninge".

Men hvad tror du er det mest og mest omst?

At gjennemgaa paa Kædet og paa en paa, at ingen
ubestemte Drenneske kommer for nær med Læn-
ten eller selv at sætte en tydelig tid og en
det hele gøre i Lyften med et Knald?

Man har i Tidens Løb givet mig meget Spræng-
stof; forventning og heller ikke rent kært med
Tysttænder, saa en Explosion vilde være den nem-
meste Sag.

Om Politik jeg har først kan maade han sine
Tingheder eller rettere da har sikket mange
sandt som; og stor Resultater har den ikke at

(^x om i Kjortel "Lurede".

opriar, da ei innvirket min Trøst, at de to
meste Begivenheder i min Tids Kunstpolitik, der
har lagt omend rim en Smule Ulydning i sig,
de Støffelen af "de fire Studieskoler" og "den fire
Udstilling" sta dog skyldes denne Politik, som
De synes at have Lyst til at belejge med de
Og, de naar dette Land bedste Folk har den
obrieste Klang.

Dette i al Administret. Skal vi da forbygge
Tilfælde angaa, som fortaar sig samlet, hvorledes
de her paa Tomands Haand kan taak om et
Kompromis - et Ord som maade kan gjore sin
Tjeneste i en Agitation.

En Kreds af intime Venner dannes en Forening
vedtage Lov og indbyrdes Medlemmer. Dagen
efter Foreningens Stiftere kommer en indbyrdes
staaende og spørge, hvorledes de forholder sig
med den Forening. - Skal jaas det
Saa, at den er en Kjendsgjerning og medtage
en Indbydelse til en Sammenkomst med Stif-
terne for at se om et Sprog Foreningens Plan.
Ved den Sammenkomst gaaer Indbydelsen ind
paa et forslag om at forantvinge i Foreningens
Vilkaar - men vælger sig ved at
forandre Foreningens Karakter. -

5.

Mener De en iaktelig og Foreningens Danneelse
paa dette Grundlag kan kaldes et Kompromis
(indgaaet "dvoit Kompromis") saa har De de
ganske anden Opfattelse af, hvad et Kompro-
mis er end jeg. In Trods, at de til et saa
dant berøvedes to Paa, der stod med et
givet, nogenlunde lige Størel med et i Forening
givet og anstødt Program - som de hver for
sig rindde saa usyet af paa. -

Skis jeg med uset kunne haardt stiftet en Forening
og en fremmed gave Mødt for fjerstændig og for-
anden Dennes Karakter, vilde jeg sige til ham,
"siger De ikke om vor Forening, kan De id
hede var med at gaa ind i den."

Endelig med Hensyn til de absolutte Prin-
cip, ja da kan de jo strides om det,
men hvorledes det kan saaledes fjerst Dens
med Varnelse, fortaar jeg ikke. Og
forvirring var jo den Forening, der stundt var
den meget omfattende foretledte, foreningens
for mordet Kunst, i alle højeste Grad be-
stent paa Absolutismen. Højen var jo
den eneste og absolute Leder af Foreningens

Som De vist samlede sig i Eftersaat en De
Oplysninger om, hvorledes man andre Steder ledte
de der havde Lyst til at lede Indtægterne
til Statsindtægterne, for mindst med dette Ma-
teriale at kunne gøre fordelagtigt en Alkion
imod vor Indtægtskomité i jeres Rigsrå-
de. Disse Oplysninger berørte mig de stør-
ste Vanskeligheder.

Det vist sig nemlig, at de bedste Folk i de
forskjellige Lande holdt paa et rent abstrak-
tisk Princip med en enkelt Mand som Ind-
tægter (ingen udvalgte sig herom bestemte ind-
tægter) og herpaa kunde jo ikke siges en
Agitation.

Jeg er ikke selv overbevist om, at denne Ordning er
den bedste, men jeg vil dog gjerne have, at
De skulde forstå, at man kan diskutere den
uden at være et moralsk ganske depraveret
Menneske. — Og et Folk som finder at
det absolutte Princip er det bedste, til Enkes-
ke, vilde du Mand, som de nu sættes med
Paris paa, synes jeg ogsaa de mere kunne forstå

uden just at bin væmmelig derved.

Jeg er igen ven, om her is lattet min Hjerte -
Jeg De tror, at Kunstpolitik er en Lids til
Fornøjelse for mig, dog De sigt - den pinte
mig stødte. - Hvis is ikke af private Aar-
stages var tvungen til at opholde mig i Ljø-
Anham fløjst is for den af Politiken,
for min at arbejde for min jette. Ide:
Saguen at kunne male om saa min is
meste Billeder, som is selv af de Par Ven-
ner, is her, vilde sigt sin Hæd af for.

Medilig Hilsen fra
Dens hengjeme Ven
Othar Bolide

Judbyderne til Simmelgaard, Hæts o. s. v. er Dyglad
de. Det er naturligt Henvendelse til, Judbyder
med (7 vil) is naturligtis still som Betingelse for min
Medvirken, at en Henvendelse rettes til
Dem uden Hensyn til Dens Stilling til Sagen
- Fornøden er det muligt, at Foreningen, der
ikke er uden Hovedveer, vil blive om danned

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

